

Кузнєцова В.С.,
студентка 4 курсу групи МВ-2,
спеціальності «Міжнародні відносини», ФНБПМВ
Науковий керівник: **Литвинчук О.В.,** к.філос.н., доц.
Державний університет «Житомирська політехніка»

ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Проблематика гендерних стереотипів у сучасних міжнародних відносинах набуває особливої ваги в умовах глобалізації, посилення міждержавної взаємодії та трансформації світового політичного порядку. Гендерні уявлення, що історично сформувалися у багатьох суспільствах, продовжують впливати на прийняття політичних рішень, дипломатичну практику, участь жінок та чоловіків у процесах миротворення, безпеки й формування зовнішньої політики держав. Ці стереотипи не лише обмежують залучення жінок до міжнародних інституцій, але й формують однобічні підходи до оцінки конфліктів, мирних переговорів та стратегічних комунікацій.

Для України питання подолання гендерних стереотипів є особливо актуальним з огляду на євроінтеграційні процеси. Подальший розвиток сучасної зовнішньої політики та безпекового сектору передбачає формування гендерно чутливих підходів, що сприятимуть підвищенню ефективності дипломатичних рішень, міжнародного партнерства і миротворчих ініціатив.

Особливу увагу на гендерну проблематику звернули такі вітчизняні науковці, як Багінський А. [1], Гельбак А. [4], Костюченко Т. [3], Марценюк Т. [3], Мухіна Г. [4], Онищенко А. [3], Осауленко О. [3], Пашкова Д. [1]. У сукупності ці дослідження формують наукову основу, що висвітлює глибину проблеми та визначає напрями її подальшого опрацювання у міжнародному та суспільно-політичному контексті.

Мета нашого дослідження – проаналізувати вплив гендерних стереотипів на міжнародні відносини, а також визначити практичні шляхи подолання цих стереотипів у дипломатичній діяльності, міжнародній політиці.

Гендерні стереотипи в сучасному світі залишаються одним із найстійкіших соціальних конструктів, які продовжують визначати поведінку, ролі та

очікування у різних сферах суспільного життя. У міжнародних відносинах, що формуються на перетині політичних, дипломатичних, економічних та безпекових процесів, вони впливають не менш суттєво, ніж у внутрішньополітичному вимірі. Гендерні стереотипи впливають на міжнародні відносини також через специфіку сприйняття жінок як переговорниць, дипломаток чи лідерок. У багатьох культурах і досі існує переконання, що дипломатія, міжнародна безпека та військова політика є сферами, де домінування чоловіків зумовлене їхніми нібито природними рисами.

У сфері міжнародної безпеки гендерні стереотипи проявляються особливо гостро. Участь жінок у військових місіях, миротворчих операціях та оборонних структурах усе ще залишається нижчою, ніж участь чоловіків. У багатьох країнах військова сфера вважається надмірно «маскулінізованою», а готовність жінок діяти у висококонфліктному середовищі ставиться під сумнів. Жінки частіше враховують гуманітарні аспекти конфліктів, звертають увагу на безпеку вразливих груп і можуть посилювати дипломатичні механізми через інші моделі взаємодії [2].

Важливим прикладом впливу гендерних стереотипів на міжнародні відносини є нерівне представництво жінок на високих дипломатичних посадах. Хоча кількість жінок-послів поступово зростає, їхня частка все ще залишається недостатньою. Більшість ключових місій та стратегічно важливих напрямів очолюють чоловіки, що формує однобічність зовнішньої політики багатьох держав. Стереотипні уявлення про чоловіків як «природжених стратегів» і жінок як «опікунок» призводять до структурного дисбалансу, коли жінкам доручають менш престижні або гуманітарні напрями. Країни, де жінки беруть активну участь у формуванні міжнародної політики, демонструють вищі показники стабільності, міждержавної довіри та ефективності дипломатії.

Український контекст додає проблематиці гендерних стереотипів особливого значення. В умовах збройної агресії, масштабних реформ, інтеграції до європейських структур та підвищення ролі України на міжнародній арені питання подолання гендерних бар'єрів стає надзвичайно важливим. Україна активно імплементує міжнародні стандарти гендерної рівності, однак сфера безпеки, оборони та дипломатії все ще зберігає значний вплив традиційних

стереотипів. Жінки, які займають керівні посади у цих галузях, часто стикаються як із відкритими бар'єрами, так і з прихованими формами дискримінації [1].

Стратегії подолання гендерних стереотипів у міжнародних відносинах передбачають комплексний підхід, що охоплює освіту, інституційні зміни, медіа-політику, дипломатичні практики та реформування сектору безпеки. Освітні програми відіграють особливо важливу роль у формуванні нового покоління дипломатів і політиків, які здатні критично оцінювати традиційні уявлення про гендер і які не повторюватимуть моделі поведінки, що базуються на упередженнях. Інституційні зміни полягають у впровадженні гендерного мейнстрімінгу, створенні механізмів моніторингу, збільшенні представництва жінок у міжнародних структурах та забезпеченні реального доступу до керівних посад [4].

Значний потенціал у подоланні гендерних стереотипів має впровадження міжнародних стандартів і практик, які довели свою дієвість. Участь жінок у миротворчих операціях, створення жіночих дипломатичних мереж, підтримка жіночого лідерства в міжнародних організаціях та розширення можливостей для професійного розвитку є ефективними засобами змін. Ці механізми не лише руйнують стереотипи, але й демонструють практичні результати, адже залучення жінок сприяє підвищенню довіри, покращенню комунікації між конфліктуючими сторонами та зменшенню ризиків насильства.

Таким чином можна зазначити, що гендерні стереотипи відіграють значну роль у формуванні міжнародних відносин, впливаючи на процеси прийняття рішень, дипломатичні практики та безпекові стратегії. Подолання цих стереотипів вимагає довготривалої та комплексної роботи, що охоплює як зміну інституційних механізмів, так і трансформацію суспільних уявлень. Розширення участі жінок у формуванні міжнародної політики, освіта, міжнародна кооперація та розвиток демократичних стандартів виступають ключовими умовами для створення справді інклюзивної та ефективної системи міжнародних відносин. Посилення ролі жінок на глобальному рівні не є лише питанням справедливості, це стратегічна необхідність, яка підвищує стійкість держав, ефективність дипломатії та здатність світової спільноти реагувати на сучасні виклики. Саме поєднання інтелектуального потенціалу, різноманітного досвіду та рівних можливостей забезпечує основу для справжнього прогресу міжнародної системи.

Список використаних джерел

1. Багінський А. В., Пашкова Д. С. Вплив соціально-політичних трансформацій в Україні на гендерні відносини та конфлікти. 2024. URL: <https://ela.kpi.ua/items/edc9d5de-d84b-44a-163-a87c278ffb97> (дата звернення: 04.12.2025)
2. Кисильова К. В. Проблематика гендерних стереотипів сучасного суспільства: питання теорії і практики. Київ. 2023. 12 с. DOI: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2023-14-238-243> (дата звернення: 04.12.2025)
3. Костюченко Т., Марценюк Т., Онищенко А., Осауленко О. Гендерні стереотипи і поступ до егалітарності: порівняння України і Молдови. 2021. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/01fe5661-146b-42e7-8e53-2e50bd6f0420>. (дата звернення: 04.12.2025)
4. Мухіна Г. В., Гельбак А. М. Гендерні стереотипи в секторі безпеки і оборони України: проблеми та перспективи подолання. Правовий часопис Донбасу. 2025. (3), 86–91. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2025-92-86-91> (дата звернення: 04.12.2025)